

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΧΡΟΝΟΣ ΕΓΓΕΝΕΙΑΣ
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΠΑΙΔΕΙΑ ΜΠΡΟΣΤΑ
Στην Επιχειρησιακή Πρόνοδο μας
Εκπαίδευσης και Ανάπτυξης
Επαγγελματικής Κατάρτισης

Εργαστήριο Σπουδών Φύλου και Ισότητας

Λ.Συγγρού 134, 1^ο όροφος, 17671 Αθήνα, τηλ. 210 9210177-8, fax 210 9210178

<http://www.genderpanteion.gr>, e-mail: gender@panteion.gr

ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΔΙΑΛΕΞΗΣ

'Η σημασία της εμπειρίας των γυναικών στην Ιστορία και τις Κοινωνικές Επιστήμες'

Ελένη Βαρίκα, καθηγήτρια στο Τμήμα Πολιτικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Paris 8.

Η αμφισβήτηση της οικουμενικότητας των αναλυτικών κατηγοριών μέσω των οποίων κατανοούμε και ερμηνεύουμε την πραγματικότητα, αποτελεί μια από τις πιο σημαντικές συμβολές του φεμινισμού και άλλων ρευμάτων κοινωνικής κριτικής στην Ιστορία και τις Κοινωνικές και Πολιτικές Επιστήμες. Πηγάζει από μια πολύτιμη ενόραση, η οποία είναι ηθικής και πολιτικής προέλευσης πριν ακόμη θεμελιώθει επιστημονικά, ότι δηλαδή στις κοινωνικές σχέσεις που δεν είναι ορατές ως σχέσεις εξουσίας εκείνο που απειλεί τους εξουσιαζόμενους είναι η αορατότητά τους.

Αμφισβητώντας την πανανθρώπινη εγκυρότητα των δεδομένων που διαμορφώνουν τις κατηγορίες και τις μεθόδους της Ιστορίας και των Κοινωνικών Επιστημών, η έμφαση στις διαφορετικές εμπειρίες ανδρών και γυναικών, αποτέλεσε αφετηρία της εννοιολόγησης των γυναικών ως κοινωνικής ομάδας και του φύλου ως προϊόντος σχέσεων εξουσίας και ιεραρχικής διαφοροποίησης.

Το νόημα όμως της βιωματικής εμπειρίας, ιδιαίτερα όσων τα ίχνη επικαλύπτονται από τη νικηφόρα αλληλουχία των ηγεμονικών λόγων και συμβάντων, δεν μας αποκαλύπτεται παρά μόνο με φευγαλέο και αποσπασματικό τρόπο κι έχει κάτι από την αβεβαιότητα των αρχαιολογικών ευρημάτων. Η ασυνέχεια και τα κενά τους αποτελούν πρόκληση στην επιστημονική ακρίβεια και το ποσοτικό κύρος της στατιστικής μέτρησης. Η δυσκολία αντιμετώπισης αυτής της πρόκλησης είναι εμφανής στις έντονες διαμάχες των τελευταίων δεκαετιών γύρω από τις χρήσεις και τις καταχρήσεις της κατηγορίας της εμπειρίας στην ιστορία των γυναικών και του φύλου.

Παίρνοντας ως αφετηρία αυτές τις διαμάχες, θα εξετάσω ποιο είναι το ευρετικό δυναμικό της ατομικής και συλλογικής εμπειρίας των γυναικών για την Ιστορία και τις Κοινωνικές Επιστήμες, με ποιες μεθόδους και κάτω από ποιες προϋποθέσεις είναι δυνατόν να αποτελέσει πηγή γνώσης, τι μπορούμε και τι δε μπορούμε να μάθουμε από αυτήν.

Ένας τέτοιος προβληματισμός προϋποθέτει μια κριτική των θετικιστικών επιστημονικών πρακτικών στην Ιστορία και τις Κοινωνικές Επιστήμες, οι οποίες προσεγγίζουν τη γυναικεία εμπειρία ως ανεπεξέργαστη πρώτη ύλη, ως απόδειξη μιάς αυθεντικής αλήθειας για το τι σημαίνει να είναι κανείς γυναίκα που μπορούμε να αντιπαραθέσουμε στις κυρίαρχες ερμηνείες του φύλου. Προϋποθέτει όμως και μια επανεκτίμηση των μεταδομιστικών κριτικών του θετικισμού, οι οποίες αντιμετωπίζουν την βιωματική εμπειρία ως αποκλειστικό προϊόν των γλωσσικών διαδικασιών που συγκροτούν και αναπαράγουν το νόημα των ανδρικών και γυναικείων ταυτοτήτων, ως αποτέλεσμα, δηλαδή, των καθιερωμένων αναπαραστάσεων του φύλου.